

**IMPACT
SANERINGS-
REGELING
VISSERIJ**

DERK BOSWIJK

INLEIDING

Vis is één van de meest duurzame dierlijke eiwitbronnen die we in Nederland hebben wanneer we kijken naar de CO2 footprint. Echter, de visserijsector verkeert al decennia in slecht weer. Dit heeft voornamelijk te maken met steeds ambitieuzere doelen vanuit de overheid, de BREXIT, de afname van het visareaal als gevolg van windmolens, natuur en biodiversiteitsmaatregelen en het gebrek aan visie vanuit de overheid. De sector heeft veel gedaan op het gebied van innovatie en verduurzaming, maar een echte perspectiefvisie voor de toekomst van de sector wordt wel door diverse ministers toegezegd, maar is er nog steeds niet. De steeds strenger wordende wet- en regelgeving, zeer ambitieuze doelen en de hoge gasprijzen waren voor veel vissers de reden om zich met pijn in het hart in te schrijven voor de saneringsregeling die per 1 september 2022 tot en met 30 november 2022 was opengesteld. Maar liefst 78 kotters hebben zich hiervoor ingeschreven. Wetende dat de totale kottervloot eind 2021 nog 284 betrof betekent het dat ruim 25% zich genoodzaakt voelt om te stoppen. Dat geeft aan hoe ernstig en uitzichtloos de situatie door veel vissers wordt ervaren. Dit heeft niet alleen een effect op onze voedselvoorziening, maar op het hele visserijcomplex.

Het visserijcomplex bestaat niet alleen uit schepen, maar ook uit toeleveranciers, transportbedrijven, visverwerkende industrie, zakelijke dienstverlening en de distributiebedrijven rond de export en consumptie van vis. Hiermee worden 10.400 mensen aan het werk gehouden in Nederland.

GEVOLGEN

Wanneer een groot deel van de vissers stopt, zal dit grote gevolgen hebben voor onder andere de visafslagen. Nederland beschikt op dit moment over 6 afslagorganisaties met 8 locaties. Drie van die locaties zijn ook ingericht voor het verwerken van garnalen. Daarnaast is er een locatie van een garnalendhandel waar ook garnalen worden gezeefd.

Door de Brexit en de daaropvolgende sanering daalt de aanvoer van verse vis ver onder het break-evenpunt van het huidige samenstel van visafslagen. De dalende aanvoer vraagt op korte termijn om aanpassing van aard en omvang van de huidige capaciteit. De garnalendlocaties worden overigens niet geraakt, omdat de garnalenvloot (nu nog) niet wordt gesaneerd.

Uitgaande van referentiejaar 2019 zal de aanvoer in kilo's voor de gezamenlijke afslagen zijn gedaald met bijna 65% in 2023. Hoewel de omzet in de afgelopen jaren minder hard daalde dan de aanvoer, door de stijgende visprijzen, is dit onvoldoende om het verlies aan aanvoer op te vangen.

De impact op de bedrijfsvoering verschilt per visafslag vanwege de spreiding over de vloot, maar is voor alle afslagen zeer groot. De vaste kosten (bijvoorbeeld energie, assurantie, onderhoud aan gebouwen, weeg- en spoelinstallaties, kosten van koelcellen, ICT) dalen immers niet evenredig met de daling van de aanvoer en omzet. Er zijn bovendien grote regionale verschillen in impact van de dalingen. De perifere afslagen worden relatief harder getroffen, zij opereren immers al langere tijd rond het break-even punt.

De visafslag Den Helder/Texel heeft in dat kader als eerste al moeten besluiten om per 31 december 2022 haar activiteiten te beëindigen.

OPLOSSINGEN

Transitie vraagt een nationaal plan met lokale en regionale invulling

De daling van de aanvoer vraagt om een drastische aanpassing van de totale beschikbare capaciteit voor vrijwel alle functies in alle aanlandhavens. Vooralsnog wordt uitgegaan van aanlandingen in alle havens waar dat nu ook het geval is. De hoeveelheid voor visserij' gereserveerde kade kan echter vrijwel overal afgeschaald worden. Die kades komen beschikbaar voor andere functies. Dat hoeft voor de exploitatie geen verslechtering te betekenen, maar er moet wel een transitie komen. De visserij heeft geen exclusiviteit meer voor het gebruik van deze faciliteiten, de visserij wordt medegebruiker.

Het paradoxale aan de situatie is dat de sterke afname van de omvang van de vloot gepaard gaat met een exponentieel stijgende complexiteit in wet- en regelgeving en daarbij behorende ingewikkelder wordende controle vereisten. Tegenover sterk gedaalde aanvoer en de daaraan gerelateerde inkomsten staat een stijging van de controlelasten, met name door noodzakelijke investeringen in ICT.

Afbouw weeg-, sorteer- en verkoopfuncties

Voor een aantal havens staat vast dat op basis van de verwachte aanlandingen een aantal functies niet tegen een marktconform tarief kan worden aangeboden. Met de weeg-, sorteer- en verkoopfuncties komen allerhande wettelijke verplichtingen die een exploitatie tegen acceptabele kosten in de weg staan. Om de bestaande faciliteiten aan te passen voor andere doeleinden is een ondersteuning noodzakelijk. Hierbij wordt gedacht in een aantal varianten:

- Havens met alleen aanlanden en verder transport per as.
- Havens met aanland plus weeg- en registratiefunctie.
- Havens met een aanland,- weeg en sorteerfunctie maar geen 'eigen' verkoopfunctie voor verse vis.

Deze aanpassing kan niet zonder ondersteuning. In al die havens is immers bestaand onroerend goed met de daarbij behorende personele bezetting. Die transitie zal per

faciliteit verschillen. Er zijn locaties waar de sloop van de faciliteiten en het daardoor beschikbaar krijgen van bouwgrond de beste oplossing is. Er zijn echter ook faciliteiten die bouwkundig gezien in prima staat zijn, maar waarvan de functionaliteit niet voldoet. Voor deze situaties is een bouwkundige aanpassing de beste oplossing. Hier is per locatie sprake van maatwerk, die door projectteams van lokale overheid, havenautoriteiten en visserij per locatie de optimale invulling kunnen aangeven.

Modernisering en aanpassing van resterende visafslagen

Met het verminderen van het aantal locaties met een 'volwaardige visafslag' zal de aanvoer geconcentreerd kunnen worden op nog slechts enkele locaties. Ondanks deze concentratie en optimalisatie wordt de (nationale) terugval niet volledig gecompenseerd. Dit noodzaakt tot aanpassing van de resterende capaciteit en een verlaging van de exploitatiekosten door verdere digitalisering en automatisering.

Hierbij wordt gedacht aan:

- Verbeterde traceerbaarheid; bijvoorbeeld het gebruik van viskisten met RFID, koppeling van weegschalen aan boord en logboek.
- Verlagen van de arbeidskosten door automatisering/robotisering van sorteren.
- Digitaliseren controle-inspanningen voedselkwaliteit en handelsnormen.
- Ontwikkelen NEN-norm voor handelsnormen.
- Verlagen automatiseringskosten voor de aanvoersector: Onderzoek naar integreren veiligheidssystemen / e-logboeken.
- Verkoop via een Nationale Veiling (IJslandse systeem).
- Opzetten van een risico-beheerssysteem voor de aanvoersector (naar voorbeeld Denemarken).

De verdere digitalisering draagt bij aan de gewenste verbetering van de verantwoording van de controle-inspanningen van Nederland aan de EC.

Garnalenaflagen niet vergeten

De garnalenvisserij is qua economisch belang de tweede visserij in Nederland. Haar relatieve belang wordt na de sanering in de tong- en scholvisserij nog groter. Er zijn echter te veel knooppunten waar garnalen gezeefd, geconserveerd en geregistreerd worden. Er wordt gewerkt aan een plan om te komen tot een Toekomstperspectief voor de Garnalenvisserij. Daar hoort een optimalisatie en verbeterslag in de logistiek ook bij. Het reduceren van het aantal afslagen tot 3 lijkt onontkoombaar. Maar het biedt een unieke kans om te komen tot een verbetering van de noodzakelijke conservering van garnalen en daaraan gekoppelde voedselveiligheid. Ook is een verbeterslag nodig in de registratie en de integratie van gegevensstromen. Dit proces kent naast nationale ook lokale en regionale aspecten. Die aspecten gaan (per definitie) gepaard met emoties en gevoeligheden. Een optimale afstemming via het Bestuurlijk Platform Visserij is voorwaardelijk voor succes. Overeenstemming tussen samen optrekkende regio's is

noodzakelijk. Dit proces moet enerzijds voortvarend en anderzijds omzichtig aangepakt worden.

Transities gaan niet vanzelf

De visserij kenmerkt zich door een beperkte mogelijkheid tot samenwerking. Het individualisme van de vissers, werkt door in de keten. Ook bij de visafslagen. Daarom lijken eerder adviezen tot herstructurering (commissies Nijpels en Van Gelder) nooit tot uitvoering gte zijn gekomen. Professionele begeleiding van het proces, met de daarbij behorende doorzettingsmacht, lijkt voorwaardelijk voor succes. Een geconditioneerd financieel committeren vanuit het Ministerie van LNV hoort daarbij.

VOORSTELLEN

- In overleg met de het Bestuurlijk Platform Visserij een transitieregisseur aanstellen die de veranderingen in de visserijsector (financieel) ondersteunt en begeleidt.
- Financiële ondersteuning bieden voor het bouwkundig aanpassen van visafslagen, zodat deze geschikt zijn voor de functies waar vraag naar is. Hier is per locatie sprake van maatwerk, die door projectteams van lokale overheid, havenautoriteiten en visserij per locatie de optimale invulling kunnen aangeven.
- In het plan voor een Toekomstperspectief voor de Garnalenvisserij ook aandacht voor optimalisatie en verbeterslag in de logistiek.
- Bij garnalenvisserij inzetten op verbeteren van conservering, voedselveiligheid en verbetering van registratie. Dit zal de nalevingsgezindheid verhogen en daardoor leiden tot een gelijk speelveld.
- Ontwikkelen van een uitvoeringsagenda, met tijdpad en budget ten behoeve van de modernisering en aanpassing van de resterende visafslagen.